

MACULA (XI.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

Végül is minden látszólagost elherdálva, elkótyavetyélve, akár valami pánikkal kitömött rongyzsákot, roskatag lélekkel igyekezek összeszedni magamra találni a lombjavesztett orgonaligetben, amennyiben ezt az utóbbit illetően nem vagyok mégis túl választékos: ez a papi kaland egy-két vonatkozásban elterelhetné rólam a figyelmet, amíg itt csörtőtögök, ebben az áthatolhatatlan burjánzásban, amely talán téli álma felé fordul, és magam is távolodóban vagyok jegyességi eszményemtől, az egész különben is Sinkutya fondorkodásának eredménye vagy következménye, egy olyan fickóé, akit először láttam életemben, és mindjárt *jót akart nekem*, bizonyára volt bennünk valami kölcsönös, eredetileg talán egy vidékről valók voltunk, mert mintha mindketten átöntötünk volna valamennyit önmagunkból a másikba, a másikunkból önmagunkba, vagy már az ördög tudná, hogy megy ez, de a végén mégis akként éreztem a dolgot, hogy én húztam a rövidebbet, nem: én maradtam a rövidebb, az a Sinkutya meg jót röhögött magában valahol, de már sehogyan sem tudtam a nyomára jutni.

— Önök lóvá akartak tenni engem! — panasztam föl távoztomban Szörvendelnek, de beszélhettem én neki!

— Nem érti ez! — magyarázta Jonel bácsi olyan karcsapásokkal, mintha épp most akarna elmerülni az ingoványban.

— Tudom — mondtam neki, és arra gondoltam, hogy jobb lenne, ha most menten elnyelné az a képzeletbeli, feneketlen ingovány, és egyéb sem maradna belőle egy nagy süket és üres buboréknál.

— Engem sem ért! — folytatta tovább a hiábavaló kapálózást: talán kútba kellett volna vetni az öreget, hogy legalább valami értelmet nyerjen a létezése. — De van belőle még egy, az többet tud.

— Azt is tudom.

— Az hall.

— Nem az hall, hanem ez hall.

— De ez se hall!

Kezdhattünk mindent előlről. Így van ez mindig, ha valakiből kettő van, egy ilyen meg egy olyan. Mindig csak a szám a bizonyos, sohasem az, hogy melyik milyen — a minőség föl sem merül.

Jonel bácsi azután rövid időre fölhagyott a kétségbeesett karcsapásokkal, és — miközben szakadatlanul fújtatott — odasüllyedt mellém, a mélybe.

— Hát azért búcsúzzunk el, ember módra — nyújtotta öreg, erektől behálózott kezét.

— Isten vele — mondtam. — Ha találkozniék a hasonmásával, majd átadom az üdvözlését. Énbennem megbízhat...

— Hogyhogy hasonmás? — esett le a kopott fogú álla. Minden foga megvolt az alsó állkapcsában, de mintha lereszelték volna az élüket. Ha az ilyen fogak épek számíthatnak, akkor minden foga ép volt, csupán az állkapcája állt valahogy lazán, hogy egyetlen csavarintással le lehetett volna szakítani. — Nem baszta meg a szent!

— Majdnem mindenkinek van hasonmása — mondtam, mert erről meg voltam győződve. — Ha Szörvendelnek van...

— Az az ikertestvére. Meg ő valóban más, ő másnak számít. Ő privát!

— Akárki lehet privát, meg ha nem is privát, attól még akadhat hasonmása.

— De... — kezdte az akadémikuskodást már megint, mintha attól kellene tartania, hogy holnap beállít ide a hasonmása vagy a tükörképe, s ezzel lejjebb süllyed a ranglétrán.

— De, de! — erősítettem meg szinte fenyegetőzve, hadd törje ki a frász az öreget, ha már lealacsonyodott hozzám.

Am ekkorra hosszas búcsúzkodásunk nagyon türelmetlenné tette a kalauzt meg a sofórt a föltételes megállónál veszteglő járműben, szakadatlanul nyomták a szirénát, hogy a szárnyasok csapatokba verődve le-fel futkostak a hangjától a szállás udvarán.

— Megbolondítják vele a fél határt! — kiabálta az öreg. — Száradna le az ujjuk! — kezdte ismét az evickélést a karjával, talán, hogy elszakadjon tőlem, amivel igencsak iparkodott, miközben Szörvendel hitetlenkedve bámult bennünket: jó kis számnak tűnhetett neki, elégedett volt velünk.

Nagyon megvigasztalt, hogy képes vagyok valakinek örömet szerezni, lehetséges, hogy az állítólagos (nem létező) menyasszonyomnak is a jövő méhében — esetleg az ő tulajdon méhében — lappangó örömet biztosítottam azzal, hogy egy rundóra rátestáltam a buszkalauzra, vagyis semmi áron túladtam a semmin, ami után valaha vágyakozhattam, de ez az érzés ekkorra semmis lett, egészen hamis, miközben csörtettem át az orgonaligeten, a burgyington, sarkamban a derekasan evickélő Jonel papával, de voltak itt — napközben olykor föl-föltűntek — rusnya

banyák is, akik egész éjszaka hangosan nyögnek, mert alighanem a halál keféli őket, vagy legalábbis azt álmodják, akár éjszakára a fahegyekre telepedett öreg pulykák, s egyszerre csak leszédülnek onnan a magasból: a fene tudja, mitől kaphat egy pulyka szívszélhűdést, agyvérzést vagy perohamot.

Ehelyett végleg jobb lesz, ha rémképekbe vagy baljóslatú látomásokban bugyolálom magamat, ijesztő vénségem elől fölkapaszkodok arra a roskadt derekú járműre, mert ugyan hová vihetne engemet egy ilyen? Ez nem a félelmetes csiklósbusz volt, és itt már nyoma sem volt bennem annak a megbízható magabiztosságnak, amire alapozhattam volna — mire alapozhattam volna én valaha is, és ugyan mi a veszett fenét? Ezzel a kalandor lelkivilággal, hogy ne mondjam, politikámmal, mert erről már hallottam régebben, hogy valakinek kalandor politikája van, és ez holtbiztos, hogy csak én lehettem, s ezt a megjegyzést úgy vettem, akár valami célzást az életvitelre, ezért is igyekeztem minduntalan kibújni, nem is, kereket oldani a bőrömből — nos, el tudtam képzelni szegény bőrömet, ahogy ott marad egymagában, és összeroskad nélkülem, akár a kihaladt duda: hát valahogy akként is fújhattam én ezt az egészszet, hogy közben biztos voltam abban, sohasem fog eléggé feszes lenni, legföljebb csak tovább reped.

A szívem is repedt, vagy inkább repesett-e? — olyan porfelhőt én még nem láttam, amilyen az országúton bomlott ki és tornyosodott föl a nyomunkban, legföljebb csak seregek vonultának a nyomán, azt is egy elefántcsont-faragványon, vagy inkább egy faragvány töredékén, melyen a vitézek áttemelték volna a lábukat a két csontlemez illeszkedésének aligha vagy éppen csak látható hasadékán, de itt most a semmibe léptek, szinte ömlöttek kifelé a porból, akár a gigászok a békaesőt hozó felhőből, vagy ez a dermedtség hatott úgy rám, a hangtalan dal a tátott szájukból, miután itt egyszer s mindenkorra kiragadták a gyepelt a kezemből, nem én hajtottam már ezt a négy-, de hátul dupla-kerekű quadrigát, csupán kapaszkodnom kellett, hogy el ne veszeledjek, nem volt itt szükség az én szellemi fölényemre, sem képességeimre, amelyek nyilvánvalóan laposra verték volna a nullát. A téli szán, az lett volna az én igazi országom, azt még az ünlök mama is jóváhagyta volna, festett és bodorított hajával, szálfatermetével: ha a jobb napjában elkap, hát kiszorítja belőlem a lelket, nem is igen merészkedtem át a járásának határán, csak akkor egyszer, egyetlen alkalommal, amikor ágnak esett, nem mintha épp engem kívánt volna látni: a magam elképzelése szerint éltem azzal a jogommal, hogy láthatom, ezt nem tagadhatta meg tőlem.

Am mégsem a fodros paplanai és a csipkés vánkossai között letem, féketővel a fején, miként képzeltem, hanem sertészetetés közben: kék szemű disznókat tartott, és az akol falán keresztül olyanokat szózott

lapátjával az összezsugorodott és gondoktól megráncosodott homlokukra, hogy az agyuk szerintem a nyelőcsövükben kötött ki, úgyhogy még visítani sem tudtak, csak falták, habzsolták a tulajdon eszüket, miközben ártatlan kék szemük sarkából a szőke pilláik alatt egészen áttetsző, gyöngyszemnyi könnyek perdültek alá: szinte zokogtató volt a jelenet, ahogyan az ülnök mama intézte őket, hogy csak úgy csapódott a szoknyája hátulja, és kilátszott alóla kék eres, fonadékos térdhajlata; én ugyanis egy erői végén járó, kimerült félhalott látványára készültem föl, emitt meg . . .

Azután kitért az orvosaira vagy az orvosára, az erkölcstelen fajzatra (arra véltem: íme, még egy basztard, nem én vagyok az egyedüli a járásban), és szitkozódott, hogy az erőködéstől csak úgy rengett a megvigyázott, de tetemes hasa — úristen, futott át rajtam, úristen, ha ilyenből születtem volna, már csecsemőkoromban egy csavarintással eltöröm a ló lábát!

Ágynak esése hosszú történet volt, részegesek mesélték kocsmákszerete, a naplóíró is neszét vehette a dolognak a menzasarokban üldögélve és halovány, leheletnyi pára mögül mosolyogva ki a tükörből, de ez nem is annyira mosoly volt, hanem valaminek átvonulása az arcán, érzés ugyan szóba sem jöhetett, hanem inkább lelki borulat, elméjén eluralkodni vágyó melankólia, mintha a farkára léptek volna valahol, és ehhez vágna most jó pofát: de följegyzés nem maradt belőle; különben is egy ember semmit sem tud nem leírni, hanem megemlíteni is alig, illetve amennyit sikerülhet neki, tulajdonképpen ott kezdődhetne a semmi — a hiány megérzése, a valódi, a valós, az igazi méretek megsejtése, és ebből csakugyan mindössze egy suhanásnyi fér bele a tükörlapba, tartson ki akár napokig is, akár a tetszhalál.

Tehát végül is a locsogás marad, az üres, sőt légüres beszéd, amely tetemes vákuumot alkot a térben, úrból fűzött luftballonfűzért, annyi szereplővel, ahány agyvelő köbtartalmát elméletben kiteszi, ám Ülnök Mamát ez emeli népszerűsége lágy magasába, a tisztelettől bongyoraikat kontyba tűző fellegek közé.

A dolog arra járt ki, hogy Ülnök Mama egy ízben, miközben a híg trágyát lapátolta kifelé a disznóólból, a lapátnyéllel oly alaposan megsuhintotta egyik láb alatt levő kék szemű növendékét, hogy szó szerint letört a feje, miként valami porcelánbabának, s a vére összefolyt a trágyalével; ezzel a malaccal kezdenie kellett valamit, hiszen Ülnök Mamát mindig is érték hasonló szerencsétlenségek, úgyhogy most is kénytelen volt megsütni fehér áldozatát, ám hogy egyszerre, egy ültő helyében elfogyasztotta, az már az ő lelken szárad, azaz csak azt bizonyítja, hogy nemigen lett volna érdemes ujjat húzni vele.

— De megülte a gyomrát! — süvíti Gerbert Herbert, a rézszínű szesz-kazán, akinek az idők folyamán még a haja is a pálinkafőző üst színebe árnyalódott, és az erős italok mind kimarták a szájából a foga-

kat, a szája egy nagy üres lyuk lett, ajkai pedig mint a beráncolt zsák-száj.

Gerbert Herbert különben a nyomorúságos falusi utca meg a végteleenség lakója volt, a törvénnyel nem ütközött, legföljebb a fiatal fahasángokat teperte le az útszélen, ha egyéb kapaszkodót nem talált, ám azok mindahányszor suhogva kirúgták magukat, ő pedig egy időre alulmaradt, elterülve vásott, vitézkötéses, rövid bőrkabátjában, amelyet leginkább macskanadrággal viseltek valaha, és ha elméjét épp nem háborította alkohol, egyben-másban szót érthetett volna vele még az oly hallgatag ember is, mint a naplóíró.

Kérem szépen, most ahelyett, hogy megült volna békén a házában — ha lett volna —, és nézett volna kifelé az ablakon. A beködösödött üvegen keresztül az ugyanolyan ködösen üvegesedő tájra, amely szintúgy lehetne a mindenség kocsmájának ablaka.

De nem!

Neki hemperegni van kedve!

Hanem hol hál majd, ha leteperte a részegség menyecsskéje, és kiszippantotta csontjaiból a velőt?

Minek érezheti az ilyen a tulajdon orra alatt a bajuszát, ha az árokparton megcsípi a dér? Hanem ez nem hökkenti vissza az italok ízétől, bátorságáról példát lehetne venni, és mivel a szája sem áll be soha, még mulattató is:

— Ülnök Mama — meséli —, nemcsak hogy megette a malacot, lakomája végére hagyva a két fülét meg a porcos orrát, és a fogai közül akként piszkálgatva ki sült ínyét, mintha a tulajdon fogait kezelné a fogvájóval, hanem villára szúrta kenyérbéllel a peccsenyzsirt is kitörölgette, de ekkor még semmi baja sem volt.

Azután éjszaka azt gondolta, hogy hamarosan megjön a baja, olyasformán görcsölt valahol belül, pedig már rég nem járt rá a baj, habár amikor először elmaradt, azt gondolta, hogy viselős. Tehát megint reá fog jönni a baj, és várta, hogy jöjjön, de nem jött, hanem mintha viselős lenne, úgy kezdte magát érezni, de a baja már oly régen elmaradt, hogy semmiképpen sem lehetett senkitől és semmitől sem viselős, habár görcsölt, meg mit tudom én, mit csinált — állítja Gerbert Herbert, akár egy rézvörös naplemente.

Az a megmagyarázhatatlan érzés töltötte ki az egész Ülnök Mamát — ellentétben a naplóíróval, aki semlegesítette magában az érzéseket, a percepciókat és mindenfajta fizikai értelemben vett közérzetet —, hogy hatalmas követ nyelt, akkorát, mint a tulajdon feje, vagy még annál is súlyosabbat és nyomasztóbbat, különb méretűt annál, amit ezek a mi sáros határaink kiadhatnak, legalább akkorát, mint egy mérföldkő, amire a naplóíró szinte elenyésző zugarányai miatt sem lett volna képes (éppen ő, azzal a kicsiny, szőrös, alvadt vér színű szájával!), és ez a kő nem mozdult, nem mozdult egy istenért sem, ez a

kő megült a helyén, ezt a követ viselni kellett, úgyhogy Űnök Mama végül már-már belenyugodott abba, hogy egy kővel viselős, annál nagyobb, amelyet a mi sáros határaink kiadhatnak, és hasfalán keresztül érezte is e földtörténeti újkorból való rapacsos sziklahátat, amelynek morzsolódása majd csak valahol az örökkévalóságban várható, repedést nem a bélbolyhok, hanem a zuzmók gyökerei sem találhatnának benne: csupán a színe kérdéses; bizonyára epezöld.

Tehát egy epezöld mérföldkő! Az asszonyok annyi mindent képesek szülni, de ki hallott már olyat, hogy valaki mérföldkövet szült a rávésett számozással, és azután már csak az utat kellett hozzá megkezesni, hogy hová ágyazzák be övig a földbe, és hogy azontúl ott legyen az otthona — avagy nem az a célunk, hogy otthonunk legyen? — kérdi Gerbert Herbert olyan hangon, mintha a tisztázóüst csövébe kiabálna bele.

Am Űnök Mama mérföldköve sok gondot okozott, sőt múltó, futó fejfájásokat is, amit állandó nehézkedés húzott lefelé a fültöve irányába, s a tartós kín orvoshoz kényszerítette, a mi kis, lila, oldott kálium-permanganátban ázó doktorunkhoz, ha mással nem, hittel, hit által gyógyítkezni, akár a gyónóbúcsún, amilyeneket rangosabb helységeinkben csapnak, szinte fecskemadárként csivitelve az Afrikát járt hittérítő atyák, habár nem látszik meg a színükön, még a tonzúrájuk is épp olyan fehér, mint a kivirágzott tyúksegg.

Úgy fest ez az egész, mintha valaki a szentírást olvasná hóviharban: ugyan mit láthatna abból, amit a szél összevissza lapoz meg fehérrel cifráz — csak a teljesnek az értelme a bizonyos, amit az ember a két födele között tart a tenyerében, mást alig is fog föl belőle, és azt a keveset is a kesztyű bőrén keresztül —, csakhogy minek kell ezt épp ilyen kutyának való időben olvasni?

— Juj, ahhoz ne menjen! — tanácsolták Űnök Mamának az orvosjáró asszonyok. — Akármekkora köve is van, csak ahhoz ne menjen! Ha még lehet, jobb helyre menjen!

— Miért ne hozzá menjek? — nevetett föl keservesen Űnök Mama, hogy szinte a kő is megmozdult a hasában.

— Az kivétel nélkül minden nőt levetkőztet... Egyáltalán nem válogató!

— Engem is? — meresztette ki szemét Űnök Mama.

— Meghiszem! Azt minden porcika érdeklí! Alaposan megszemléli, tővéről hegyére, még kesztyűt is húz hozzá!

— Az ember lyukába is benéz!

— Hát engem nem fog levetkőztetni — állt föl óriási erőlködéssel Űnök Mama. — Ha ezt a követ elviszem, akkor őt is a hónom alá csapom!

— Azt kellene már! — élvezték a képzeletdús helyzetet a többiek.

— Megmutatni neki egyszer!

Gerbert Herbert viszont nagyon jól tudta, micsoda szórakozott kis pók ez az orvos, vagyis még pók sem, mert a légynek sem igen árthatna. Asztal mellett ül, háttal az ajtónak, és baszik az arra, hogy mi történik körülötte. Ha kalandozásaiából fölriadva úgy véli, időközben valami változás zajlott le a háta mögött, akkor odaszól, csak úgy foghegyről:

— Vetkőzni!

Sóhajok, panaszok, jajveszékelések áradata elszáll a füle mellett. Nincs is még egyetlen ősz hajszála sem!

A tiltakozást úgy semmibe veszi, mint a jégeső a harangozást, csupán egyetlen válasza van rá:

— Vetkőzni!

Gerbert Herbert egy ízben szívességet tett a kis, lila fejű ábrándozónak, abban a reményben, hogy kupán csapja legalább egy nyelet zsír-szódával, vagy legalább az árával.

Oly udvarias és tapintatos volt, akár templomban lett volna, ha oda valami eszeveszett figyelmetlenség folytán netán valaha is beeresztik.

Bűntudatosan megvárva a sorát, még a kalapját sem felejtette a rézsín kobakján, annyira megilletődött, mintha legalábbis a purgatóriumban járna. A mértéktelenség vétkét, ha itt most firtatni kezdik, vajon tagadhatja-e?

És ez a fejelágy még az ajtón is kopogtatott, mielőtt belépett volna! És köszönt!

— Jó napot, doktor úr!

— Vetkőzni! — volt a válasz, anélkül, hogy a kicsiny ember, ez az elméleti hasonmás megfordult volna.

— Jó napot! — mondta még egyszer.

— Vetkőzni! — viszonzta a doktor.

— Csak azt akartam mondani — hozakodott volna elő Gerbert Herbert bátortalanul a követelésével.

— Vetkőzni! — kiáltotta türelmetlenül a doktor.

Gerbert Herbert bátorsága elpárolgott, és nekilátott lassan kigombolkozni. Még cselofágon törte a fejét, hogy esetleg maga felé fordíthatná az asztaltól a doktort, de hogy járhatna túl egy halandó az orvos eszén? Ez éppúgy festene, mintha a halál eszén akarna túljárni: ezek meg szövetségesei...

Végül derékig meztelenre vetkőzve vett magának annyi bátorságot, hogy odasettenkedjen az asztal mellé, és hatalmasra sikeredett hangon kijelentette, vagy inkább a tőle telhető magasságból kinyilvánította:

— Összevágtam a tűzifát!

— Nem értem — nézett föl rá ekkor az orvos —, miért kellett levetkőznie, hogy ezt közölje? Van valami panasza? Akarja, hogy megvizsgáljam?

— Isten ments! — rémült halálra Gerbert Herbert, a falusi rende-

lők vetkőzési legendájának mindenkori hőse. — Inkább egy kis pénzt, és már itt sem vagyok . . .

És gönceivel a hóna alatt csakugyan elrohant, és csupán odakinn az utcán öltözött föl, és még csak az fordult meg a fejében, milyen jó, hogy nincs nyakkendője, mert hol az ördögben találna most tükröt ahhoz, hogy megkösse!

Ej, te rézfaszú házaló, most az egyszer majdnem csakugyan rajta-vesztettél!

Belenéztek volna a szádba, és megnézték volna, hogy mi van a füled mögött! És alighanem alaposan megnyomkodták volna a lágycodát!

Ülnök Mama azonban kitartott a mérföldkövel való viselőségében.

Bement a rendelőbe, áttört a hipermangán zuhatagján, és kijelentette, hogy terhes. A terhesség viszont olyan ritka madár errefelé, hogy a doktor, mialatt meglepetésében igyekezett sebesen hátrafordulni, majd hanyatt esett a székével együtt, és szelíden, akár a Krisztus, emelte lábába játszó szemét Ülnök Mamára:

— Oh! Oh! — sóhajtozott most ő maga. — Gratulálok! Jaj! Szakorvoshoz küldöm! Laboratóriumba küldöm!

Ülnök Mama a legszívesebben a pokolba küldte volna: méghogy hozzon neki vizeletet meg székletet — ez olyan volt, mintha a lidércnek parancsolta volna meg, hogy hozzon rostában homokot; jól van, de a fejére fogja borítani!

— És! — nyerít Gerbert Herbert, miközben az esti lámpavilág rézsisakot húz a fejére, és az alól tekint körül hallgatóságán: — Elvitte! A székletet egy hatalmas uborkásüvegben, de akkorában, hogy a doktornak, amikor rápillantott, kezét kellett mosnia! Mert az bizony tele volt, és a szája is szépen le volt kötve, ollóval körülnyírva . . . Ki lehetett volna állítani a bíróságon!

Hogy ősz végén rövidebbek lesznek a nappalok, gyorsabban peregnek az órák, az óramutatók napközben észrevehetően fölgyorsulnak, mert ugyanannyi utat kell megtenniük, mint a hosszú, nyári napáldozatokig, úgyhogy mindig valami késlekedés érezhető a levegőben, az idő vészesen késik, ellentétben a lomha nyárrival, ez a téli most úppolyan, mintha Ülnök Mama mérgében mókon csapta volna a levesmerő kanállal, miután ébredező possesszív viszonyulásában oly nagyot csaltakozott, hogy még ez a Gerbert Herbert is — akárki megmondhatná róla, hogy az egész ember egy hatalmas közlekedési szerencsétlenség, és csupán a holt idő eltakarására szolgál, pusztá árnyékolás, holttakarás és vakolás a semmin, olyasvalami, mint a holdfogyatkozás anyaga — vele kapcsolatban recsegtegi azt a rezesbandányi torkát, hiszen egy szó sem igaz az egészsébről: irigy és alattomos a világ!

Annyi alapja van az egésznek, hogy az orvos valóban kinn járt Ülnök Mamánál, aki orgonáit ojtotta, és a szemzőkéssel alaposan bele-

vágott a tenyerébe, hiába volt minden figyelmeztetés, illetve kár a jó tanácsnak fittyet hányni, miszerint

NE HERÉLD AZ ORGONÁKAT!

Elballaghatnék én is innen, úgy is képzelem el, hogy bizonyára az uborkásüveg mérföldkővel a hónom alatt: nehéz, átkozottul nehéz, mintha bosszantásképpen egyenesen nekem találták volna ki Úlnök Mama betegségének egész történetét, ezt a mindenfajta képzeletet fölülmúló kórtörténetet, amelynek micsoda kórismében rejtőzik a megoldása, és hogy ez hányszor és hányszor nyert már megállapítást, szinte hivatalos és retorizált módon, utalással a világ egyetemleges állagára, mivel ki sem lehet íranta közömbös.

Hogy én lettem volna Úlnök Mama sorsa iránt közömbös? Hogy csupán azzal a szándékkal túntem föl a környezetében, hogy ugyan mit lehetne leakasztanom róla, a haldoklóról — ahogy a híre járta —: nos, ez mindenképpen túltesz azon, amire valóban képes vagyok, ily nyeszletten, hogy szinte beleférnék egy koldustarisznyába, együtt azzal a nagy üveg szarral.

Hogy ez végül is csakugyan mérföldkő lenne az életemben? Hanem még csak a rávésett számára sem emlékszem, és a vércseppeket sem láttam az orgona gombásodni vagy penészesedni kezdő, őszi levelein, sem a bütykösen duzzadó végű hajtásain, amelyek máris sejtetik, hogy lesz még itt valami! Épp az én basztard fajtámnak, amely pontosan azzal tölti evilági idejének legnagyobb részét, hogy mindig valamire várakozik, feledve közben azt is, hogy valójában mire, mire is?

Csakugyan, mire?

Ez az avas íz a számban ettől a levegőtől lehet elsősorban, vagy a levegőnek az emlékétől, mintegy; a falusi bolt raktárának a levegője ez, az időtől szürkére cserzett deszkaszálakból ácsolt, derekasan megvasalt, festetlen ajtó mögött — ez a helyiség a bolttól különálló épületben volt, és abban az időben a raktárak mindig üresen álltak, mivel elenyészően kis helyen elfért mindenfajta bolti portéka, amiből méretre talán legterjedelmesebb a gatyamadzag hosszúsága volt — a száalmas lámpabelet rövid, farkatlan kígyókra darabolták, a szárított marhabél meg legföljebb pár méternyi hosszúságú. A raktárban elképzelhetően csak a petróleumos vashordó állt, mivel a petróleum kimérése mindig komoly bonyodalmakkal járt: a hordó lyukas volt, meghatározhatatlan helyen, talán épp a fenekén folyt és búzlított irgalmatlanul, amikor egy alkalommal itt töltöttem az éjszakát, másnap a kenyerelemek is olyan szaga volt, az a levegő bevette magát a kenyér likacsaiába is, és hideg volt benn, amilyen hideg csak az élemedett, nyirkos levegő tud lenni, és végül is ez szabadulhatott rá az egész falura, és zihálva terjedt, keletnek Istenföldje és nyugatnak Istensegíts felé, s azután kitört Istenáldás irányába is, elnyomott minden más szagot, illatot, bűzt, rohadást, ez pedig éveket jelentett, mintha éveket töltöttem volna ott,

és az évekből is még külön éveket, valahogy mindez hatványozódott, ahogyan egy tetem közelében hatványozódhat, ami nem én voltam, csak ültem mellette keresztbe tett lábbal, törökülésben a koszos padlón, és nagy fejemmel bólogattam közben, igen, igen, igen, igen, mintha egy hatalmas termetű ló vonszolna messziről maga után valamit, és az egész egyáltalán nem mozdul, úgy fest, mintha csupán egy hintaló billegne a szélben, miközben az éjszaka nappalra válik, és a nappal meg éjszákára, csupán a leszegett lófej vitorlázik itt át biztonságosan, és annak a mozdulatait tanulom, tanulom egyre . . .

Hanem akkoriban még Ülnök Mama nem állt föl a mérföldköre, nem volt itt békés, családi hangulat, nem ragyogott be bennünket a házi áldás, nemigen volt mivel dicsekedni.

HIVATÁSSZERŰEN HERÉLED AZ ORGONÁKAT?

A sekélyen elhantolt holtaknak kijár egy rózsabokor a hasukra, úgy ám.

Az arnyékba fúló istenét a napszakoknak!

Az ember világuři köpedék. A földtörténeti újkorban gigászok zuhantak tova bolygónk mellett, Michelangelo kapálózó óriásai.

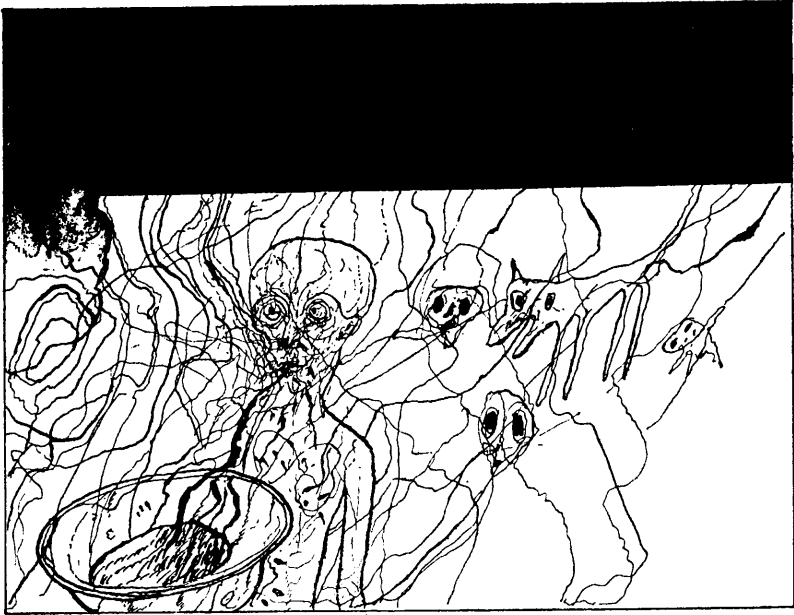
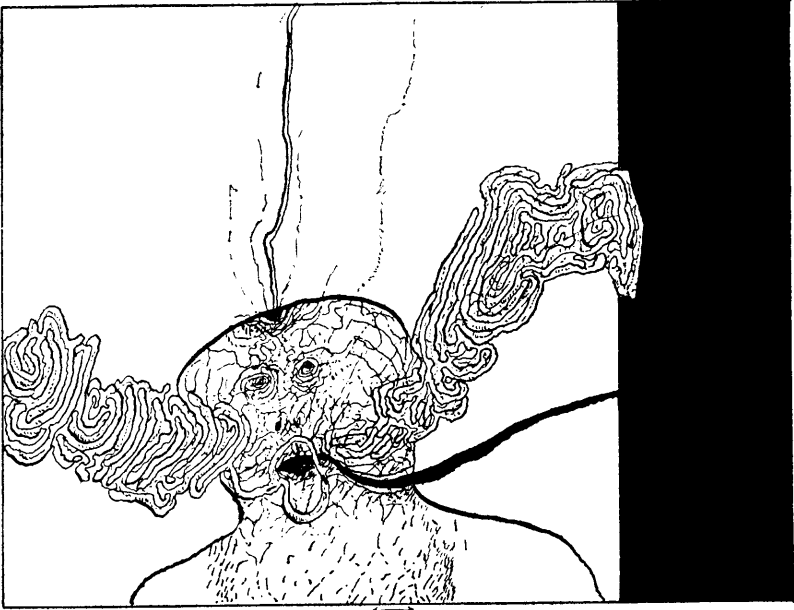
— Beh ronda, ocsmány és kotyogó záptojás! — bődültek el a réműlettől, s feléje köpdöstek. Némelyikük alaposan nyakon is találta. Ez a lepedék, ez a nyúlós bagólé képezi az eredetet: istenek születtek belőle! Zeusz! De legfőképpen és mindenekelőtt emberek: ezért is lakja ma javarészt ily takony nemzetség.

Én is jobban teszem, ha vagy kétszáz esztendővel ezelőtt (korábban), mindenkori szokásomhoz híven hátat fordítok az egésznek, itt, helyben, mert nézzük csak: 1786 — a gyermek Napóleon tűzérhadnagy, és ha itt nem kezdek figyelni az ágyúszóra, később bizonyára elkerülöm a robbanás közelségét is, a hintaló robogása pedig egészen lecsendesedne, és egy idő múlva fölhangynék a bólogatással is, sikerülne merőlegesen megtartanom kocsányán a fejemet.

De most még itt van ez a terem, és férfi létére hogy széjjelveti a lábát! És nézek bele a szájába, akár egy jövőmondó — nem kétséges, eléggé eltátotta, hanem a nyelvét sehogyan sem látom, az az egy bizonyos, hogy nem fulladás végzett vele . . .

Hanem én, aki a magam fonásából igyekszem összehozni ezt a hosszú kötelet, ha egyszer majd a nyakamra hurkolom, nehezen leszek eltántorítható eredeti szándékomtól, akkor már végigcsinálom, mert különben is kíváncsi vagyok, mi lehet a másik felén a függélyesnek vagy pusztán az elméleti síknak, amelynek mindig erre, az innenső oldalára kényszerültem. Bű vagy bá?

De az a másik ott az állítólagos, a névleges, a kétségbevonható üveg-lap mögött, vagy a tükör lapjában, a fancsali foncsorozott bagoly- vagy denevérképével, az irdatlan fülével mintha csak engem gúnyolna: bármennyire is higgadtan gondolok rá, a mosolya mégiscsak bosszant, a

végőskig fölbosszant vele, keresem is ennek a halottnak a képén a nyomait, a töredékét, hátha itt veszne egy darabja — csakhogy ez a száz elsősorban nem az a szőrös és kicsi száz, ez ugyanis leharapná egy friss sütetű forró lepénynek a felét, kiharapna belőle egy újholdnyit, mint-ha máris elérkezett volna az emberöltőkön keresztül várva várt földosztás ideje.

Hajtom akkor inkább tovább a hintalovat, megyünk itt ezen az országúton, vonulunk befelé Pannóniába!

Ha mindent megfontolok, kétségtelenül be kellett volna iratkoznom a lovasiskolába. Még idejekorán! Hogy levessen a hátáról a hintaló — ez már fölülmúl minden fantáziát! Már erre se lennék jó vagy való vagy használható, csupán kimérten és módjával használhatatlan, akár egy zsírpecsét az ünnepi felöltőn, de nagyon föltűnő helyen, amit nem takarhat el sem érem, sem kitüntetés, sem jelvény, hanem csak hivalkodik megismételhetetlenül és kitörölhetetlenül.

Nos, baszom én most ezt a díszmagyart!

Az Ocskay — Bocskay vitézkötést meg az ezredévet a sapkarózsán! A zsinórozást ha leszagatják rólam, legföljebb felakaszthatnak rá, egy-két napra, akár a mocsári teknőcöt, ebbe azért még nem döglök bele! Én mindössze a flekk vagyok!

A takargatnivaló! A monopólus!

A naplóíróhoz, miként kifejtettem, semmi közöm, mert akkor legalább szemléletmódom lenne, lapos és finom, akár az ezüstpapír, bármit is csomagoljanak bele, fénylik, és kiütököznek alóla a csokoládé-télapó vonásai, vagy a szent karácsonyi malacé!

— Lajcsi! Lajcsi! Ne izgasd föl magad ezzel! Kár ezzel fölizgatnod magadat! Lajooooo!

Akkor előrántom a csizmaszárból a fényképet, mintha egy kést szegeznék a mindenségnek, a sötét éjszakában... Vajon hova döfök én ezzel?

Ott van a képen, kopaszra nyírva, szép, boltozatos felsőajkáról akárki fölismerné. — Hát kérem szépen, kérem szépen, tessék most megmondani, nem ugyanaz a száz ez?

— De hiszen ez egy gyermek, Lajcsi. Ez a kép egy gyereket ábrázol, háborús, hogy ne mondjam, harci viseletben... Nézd csak a két pucér térdét, éppolyan bütykös, akár egy csikóé. Meg ha jól látom, még sebhelyes is. A fél térde csupa var, alaposan elvágódhatott. Csoda, hogy az orra épen maradt!

És még vigyorg is a fickó, úgy tesz, mintha nem ismerném föl. Szét húzza a felső ajkát, csakhogy a fogai még többet elárulnak róla. Ezeket majd arannyal kell pótolnia, ha lesz hozzá képe!

— Lajcsi, én harminc éve nem láttam aranyfogú embert! Az aranyfog manapság olyan primitíven hat... Nem csinál és nem is csináltat senki sem aranyfogakat...

— Hát akkor most hová lett ez a pasas énnekem? — vetem föl én, Lajcsi. Lajcsi a fene, de hát valami nevet kell hogy adjon magának az ember, vagy legalább másokkal adasson, ha maga már erre is képtelen — én minden szempontból hasznavehetetlen vagyok.

— Nem lehetett ugyanaz, már ha csupán a korukat nézzük, hiszen egyiké a másikának éppen a fordítottja!

— De ott bólogattam fölötte egész éjszaka, mintha gyászolnám — és ez a kép volt nála. Előbb még a kezébe tettem, vagyis az ujjai közé nyomtam, akár valami menetjegyet, és azután visszavettem, mert sehogyan sem illett oda... Vagy nem is én voltam az?

— Hát ki a csuda lett volna ott helyetted?

— Ingattam a fejem, annyi biztos, de most már inkább azt mondanám, hogy a lovon ülve... Ficáncolt alattam a hintaló, akár egy történelmi freskón.

A decemberi íriszek verdesik az arcom, az idén ősszel még egyáltalán nem esett hó, pedig azelőtt ilyenkorra már mindig megmutatta karmait a tél, október vége olyan volt, mintha égboltozatnyi angórányúl hasa alatt mászkáltunk volna, fehér szálak sávozták a levegőt — ezekre az időkre vonatkozhatott volna a már említett disznómaraton, de akkortájt még alig lehetett privátot fogni, mind szétbújáltak, és nem mutatkoztak, legföljebb csak kocsmában, a kocsmá, az szentély volt, és a söntés volt az oltár, és angyali melódiák csaptak a mennyezetig, a mennyekig, a templomi kántor egyszemélyben kocsmái zenész is volt, a nép embere, a tajgáktól a Földközi-tengerig széthúzott harmonikájával, és ha parancsolták, belevágott:

*Meszeli a ház falát,
dörgölik a lány farát...*

pedig a menyecskéknek szebb szeme van, a Krisztusát, ezt véd az eszedbe, ha kefélni akarsz, menyecskét kefélj!

De hosszú út volt ez nekem a hintalovon!

Érdekes viszont, hogy annak a tetemnek a szemére egyáltalán nem emlékszem, mintha csak szája lett volna, száj és száj az egész feje, bizonyára camera obscura volt, csupán közelébb kellett volna hajolni hozzá, mert semmiféle szaga nem volt, csupán a petróleumé érződött, nem akkor, hanem még másnap is éreztem, és egyáltalán, még mindig érzem, mintha valaki szakadatlanul ezt lehelné rám, és nincs az az isten, aki engem egy gyapjúfonodába beráncigálhatna, bizony, a halál az egy petróleumszagú kártolt gyapjúbála...

— Lajcsi, te már megint kezdéd...

— Kezdi a fene, a nyavalya, a frász, abba se hagytam, csupán ezt a versikét dűnnyögöm magam elé, mérsékelt bólogatás közepette:

Szövetkezet tagja vagy?
Ez derék dolog!

— és ez egyedül csak Szörvendelt nem vadította meg, ugyanis egy szót sem értett belőle, és nem is létezik a világon olyan majomabécé, amelyen ezt le lehetett volna neki kopogni, a megrögzött privátjának. Hogy mit veszített ez az ember!

Azonkívül abba a raktárhelyiségbe sem tette be valószínűleg sohasem a lábát, és honnan is ülhetett volna ezen a hintalovon? Az a rémes távolság, ahogy elnyargalunk, neki a falusi legelő sarkának: itt a talajvíz néha nagyon fönn van, félő hogy elmerülnénk benne, sokkalta jobb mozdulatlanul, lélegzet-visszafojtva megállni a szélén, s nézni lefelé, éjszaka, bele a szeles és csillagos ég boltzatába, amikor ideleenn hullám sem rezdül, a békák már mind aludni mentek, s egyszeriben fogalmat lehet alkotni valami mélységről, vagy legalább arról, milyen lehet az, ha valaki mélyen, mélyen alszik . . .

A fényképet visszacsúsztatom a csizmámba, csupán hogy időt nyerjek, vagyis miként fest valójában ennek az időnek a nyérése, a sápadt levél ideje, a tél elvágott torka?

Hanem hogy hajt a vérem, vagy mi az ördög, mármint engem, Lajcsit meg a hintalovat, leszánkázunk itt ezen a sáros turzáson a mezei tégláégető irányába, itt 1946-tól még honfoglalás korabeli téglákat égettek, olyan pelyvásakat és vöröseket, amelyeket ha megfúj az éjszakai hideg szél, nyomban porladni kezdenek, mintha a sarat, amelyből gyúrták őket, időnap előtt megütötte volna a dér. Tehát neki a tégláégetőnek, neki a kialudt tábori kemencékből ki-kicsapó hamuesőnek, pernyezivatarnak, Góbi-sivatagnak, jaj, a kis kendőn, most kellene a számrá, hogy bele ne fújjon a vihar, de annak is, uram isten, micso-da marhaság van a sarkába hímezve, szerencsére nem mind a négybe, csak egybe, le sem merném írni, én, Lajcsi, a hülye militarista, a hintalovas térhódító.

Meg majd ha ezekből a téglákból elkészül az újnak a fundámentoma!

Am végül is itt benn, a felsőpretlen raktárhelyiségben addig bólogatok, bólogatok egyre, míg magam is elhiszem az egészet, mert a helylésemnek bizony nincs határa, és én, kérném szépen, úgy lelkesedek! Ekként — lelkesedve — várom a virradatot . . .

Hanem még alig-alig pitymallik, az ajtó deszkáinak résén meg az ablakok rácsán keresztül egyáltalán nem világosság szüremlik befelé, sokkalta inkább mondhatnánk még mindig sötétségnek, szemben a fal fehérségével vagy szürkéségével, kivéve azokat az ismeretlen anyagú, sötét pettyeket rajta, amelyekkel, esküszöm, nem én csapdostam be vagy szenteltem össze, mintha kirobbanó vérhas csapta volna meg a falat, csupán a mérték helytelen, mert inkább a szem, semmit az *anus* magasságában: nos, itt valakit úgy szájon vagy orron töröltek, hogy

csak úgy recscent, meg melléje már fröccsent is a leve, és kis, bizsergő spriccelések öntötték el a levegőt, mint amikor valaki levágott fejű tyúkot, kitekert nyakú gerlét tart a feje fölé, s lábánál emelve még röptetné a verdeső szárnyán — annyi biztos, hogy nem az én gerlém lehetett a gyűrűmről, mert az jégszínű eget fosott volna a nyakukba, lisztként alásztáló oxidációt vagy ködölő permetet, hogy kimarja a szemüket; különben meg honnan volna a fémnek vére?

Egyszóval, nem vasember volt, aki itt föltételezhetően vért ontotta, s nem tudom, kiáltott-e netán segítségért, visongatott-e, bőgte-e elszalasztott térhódításom irányába:

— Lajcsi!!!

Hogy fordulnék meg aprócska, tarkára festett fafülű lovackámom, s hintázzak abba az irányba, amerre őt sejtem, hangja alapján megítélem helyzetét: hát itt van, ezzel jár, hogy iránytűmet elvették, bár ha rövid időre megnyugodnék, a vízen térképként terülne elébem a csillagos ég boltozata, mérv- és irányadó lehetne a víz mélyében kiteljesedő égabrosz, s nyomban tudnám, hogy a Kígyó vagy a Róka farkáloz, a Hajóvitorla köteléhez, illetve a Szűz micsodájához kell-e kapnom. De csak egyre a vágta, a vágta, a vágta!

— Rilke Kristóf kornétás! — kiáltok a vak messzeségbe és a süket sötétségbe. — Kornétás! — De mi a válasz?

Ludwig Stamler vadászebei csaholnak, ott valahol, az ég határszélén a Nagy Medve alatt, de lövést még nem hallani, tehát még csupán a kutyák fogtak szagot, meg az ökörhajcsár lengeti az ostorát... Végigvágna tán az égen és a vízen!

Be kell érnem azzal, hogy a raktárhelyiségben, abban a hatalmas, bűzlő hodályban szerettek valamikor.

No de őszintén, igazán szerettek!

A néhány zsáknyi szürke mákhéj, odaöntve az egyik sarokba — talán megkezdtek a fölvásárlását, de utána abba is maradt, a kutya sem fizetett érte, vagy telirakták féltéglával, hogy súlya legyen, s utána az átvevő nem győzte az eladók után dobálni. Megsértődhetett azon, hogy ekkora gorombaságra kényszerítették.

Miközben bólogatok ültömben, az is megfordul a fejemben, ahogy összébb és összébb szedem a hálót, amelyben a helyzetem így szertezilálódott, hogy a mákhéból elég kiadós adag teát főzhetnék magamnak, ha volna petróleumfőző, meg tudnék vizet szerezni, ám ennyi föltételezett előny mellett is szinte megoldhatatlan a tűzgyújtás kérdése, a gyufa oly elérhetetlen valaminek számít innen, pedig még emlékszem arra a határozottan tárgyilagos jelenetre a temető kerítésénél, ott is a tűz forgott szóban, valami rátömés a pipára meg lángnyelés, de az lényegesen kisebb fejű ember volt nálam, kemény agyú, akár a kavics — egészen pontosan a csigahéj és a kavics kereszteződése — basztard! —, és annak volt gyufája, nekem meg nincs.

Egyáltalán, mim van?

A tarsolyomban, a tarisznyámban, amelyet azonban hamarosan ki kell majd ürítenem, és a hideg ellen a fejemre húznom, hogy le ne fagyjon a fülem, az orrom — a szememnek lyukakat kellene előbb égetnem vagy vágnom a tarisznya anyagában —, szóval, ebben van a darabka kenyérem, amely a petróleum szaga miatt mostanra már holtbiztos, hogy ehetetlen, a számomra mindenképpen ehetetlen, azután a bolhaszaros ingem, amíg magamra nem veszem azt is, hogy rétegesen legyen öltözködve a maró fagy ellen, ahogyan azt a nagykönyvben is írja. És ez a tetem sem az a temetői jelenés, hiába rúgok feléje, sőt — tapintattal — akár bele is, a térde fölött: ez alig rándul, s utána megint kiegyenesedik a lába — ez benne alighanem a legveszélyesebb.

Hogy ennyire döglött hideg ember ez, nincs is merszem semmit sem lehúzni róla — de, éppen, hogy abban még csak jobban fáznak majd, mint eddig.

Inkább döcögök egy keveset a hintalovon, igyekszem követni a Vadász-kutyákat az égbolt sáros talaján, meg kitapogatom, hogy megvan-e még a fényképem, és hallgatózom még egy kicsikét a sötétségbe, a Nagy Medve irányába.

— Hát ezt is aztán jól leszúrták! — hallom az ajtó előtt, kívülről? belülről?: nos, jó lenne tudni, az esetlegesen adódó vészhelyzet miatt, mi merre van?

— De virrasztó csak van vele? — acél a kovához ütődik így, ugyanezen a hangon, hogy szinte szikrázik.

— Van hát... Van valaki...

— Csak arra gondolok, ha mégis valami előadná magát... Váratlan dolog...

— Van valaki... Valaki volt itt... Ott, mellette... Ott volt... Valaki...

Hát, én lennék ez a valaki, váratlan dolgokra és fordulatokra, amit másvalaki képtelen lenne sértetlenül elviselni: fölkavarodna benne az agyvelő, akár a részeg gyomra! Rémületében kiokádná az eszét a koszos padlóra! Összeccsinalná magát a feje a koponyája öreglyukán keresztül!

— Na, jó. Nem nézzük meg?

— Minek? Majd reggel kifizetjük...

— Hogy ott van-e?

— Ugyan hol lenne máshol?

— Lehet, hogy fél... Szólni kellene vele.

— Hadd féljen! Én is félnék...

— Vinni neki valami italt...

— Eleget ivott!

— Mégsem kellene bezárni.

— Elsőkik különben! Ha elvállalta, hát csinálja is végig! Minek vállalta?

Hát épp ez az! Főntebb előadván jöveletemet, bevonulásomat, érkezesemet, indítékaimat — és ebből az egészből egyszeriben csak a helyzetem marad, amely minden valamirevaló kívülálló számára bizonytalan fogvacogtató, úgyhogy csattog is a hiányos fogsorom, de elsősorban a repesztő hidegtől, miként már egyszer végiggondoltam, vagyis nagyvonalakban vázoltam magam előtt a raktárhelyiség kifejezetten előnytelen oldalait.

Hogy eszközők híján képtelen vagyok magamnak egy pofa ópiumos teát főzni, amelynek segítségével talán átlendíthetném magamat zúzmárás korlátaimon.

Ha régi, jó térképeim megletek volna, akkor bizonyára elkerülhettem volna ezt a helyet, mert ez semmiféle térképen sem szerepelhetett, s hát ami nincs, oda nem juthat el elevenen az ember, legföljebb földmérnöki rajzok praktikáinak a segítségével, ha még támogatják is ebben a kataszteri hivatal bálványozott munkatársai, s hagynak annyi helyet, betüremlést valamibe, egy nagy negatívumot, hogy azt nyugodtan nevezhessük Zsák utcának.

Ez olyasvalami lehet, mintha az égabrosz végtelenje nem ki- vagy elfelé terjed, hanem hirtelen befelé fordul, valami szoláris viharzsákot alkot, és belegyömösöl bennünket, átírja kiterjedésünket és keresztülhatol, túlterjed rajtunk a határa: ez annyira érdekfeszítő lehet tudományosan szemlélve, hogy a Zsák utcában szinte máris sajnálom, miszerint erre a lehetőségre még nem irányult rá a figyelem — engem kifelejtettek a tudományos rendszerekből!

Meg egyáltalán mindenhonnan! Például a rémálmok antológiájából. A basztardok leírásából. A légjáratok nyilvántartásából. Azért mégis bátorkodnám föltenni a kérdést: WHO IS WHO a Zsák utcában? A kurva anyját a Mindenségnek!

Hinc ira!

Káliumpermanganát és hiperkultúra! Akár a Kígyó és a Skorpió párharca a menny boltozatán!

Ha a Skorpió meg van győződve róla, hogy neki kell mindig fújnia a kürtöt... Trombitálni! Ülnök Mama is ekként festene az orgonalgasban, a szemzőkessel, amikor még merőben más volt közöttünk az a valami, amit a viszony vagy a viszonyulás fogalmával lehetne takarítani vagy elpalástolni:

SZÓVAL, MÉGIS HERÉLED AZ ORGONÁKAT!

— Lajcsi!!! Nem volt neked elég a méhésznél, ugye?

— Ott döglött hideg volt... Akkor inkább már egy valódi hullát! Igazi, oszlásnak indultat, akinek a száján zöld lé csorog... Tanúskodást egy obdukciónál... Merev vigyázzállásban végigállok, és a végén csupán odafirkantom a nevemet a szivárgó, híg, vizenyős vérébe mártott tol-

lal. Kicsit ugyan remeg a tollszár a kezemben, de végtére is itt van, a kipontozott vonalon, stb. stb. és

Lajcsi

Ettől koldulna ez az egész, végtelenből betüremlett Zsák utca...
Ebdukció és kutyaszorítás!

— Nincs ám nekem senkim! — mondja az akkori Ülnök Mama, és ugyanolyan könnyet morzsol el a szeme sarkában, mint amilyet, gyöngyszerűt, utóbb a kék szemű sertések fehér pilláján láttam. Ugyanabban a mély kútban lakhat minden fájdalom!

— Majd lesz! — mondom oly szemtelenül, amilyen csak tudok lenni. — Csak kitartás! Kifejlődnek azok előbb-utóbb!

— Micsodák? — kapja föl a fejét.

— Hát az erogén zónák! Már egy levél érintésétől is lúdbörözni kezd a füle! Úgy ám!

— Lajcsi!!!, a vízfejű istenedet! Micsoda beszéd ez? Ki tanít téged erre?

— A problémák! Megoldásuk közben születnek bennem a kételyek, és már itt is vagyunk az eredetnél... És egyáltalán a páros szervek kérdése: a genitáliák! Azok kétszeresen is párosak, de függetlenek egymástól; magyarul, a szabad akarat a döntő. És milyen nagy szavakkal függenek össze, szinte széjjelvetik az embert: Szabadság! Függetlenség! És az egészben pusztán arról volna szó, hogy ki kivel baszik! Az ember patetikus lény.

Épp ezért gyertyát kellene gyújtanom tetemem fejénél. De ez a két toporgó, aki az imént itt állt az ajtó előtt, sajnálta rá a pénzét, még a gyufára is sajnálta; el tudom képzelni, hogy járom velük az éjszakai béremmel!

Egy nagy vitézkötés lesz az, odasodorintva a csupasz pirkadattól áthatott földre, majd nem azonos tömegű a magammal hurcolászott mér-földkő uborkásüveg tartalmával, habár ebbe nem szólnék bele. Az lesz nekem a fejem alja!

Szóval, egy lépcsőfokkal feljebb állva szemléltem én még az akkori Ülnök Mamát, ha az elvadult orgonabokrok között hajladozott, nekem meg nagyon a terjedelmes fejem tetejére tűzött a rám csak vészt hozó napok sugara.

— Majd beoitanak még téged! — motyogtam a kiherélt orgonák felé, mintegy vigasztalásképpen.

— Miket hordasz te itt össze? — csapott le rám a leendő Ülnök Mama, és a kése ott szikrázott a szemem előtt, a pengéje fénylő lapjában megnézhettem magam. — Mondd csak még egyszer! — és arra kellett gondolnom, hogyha már úgylis végem, egész nyugodtan megismételhetem, úgylis ezek lesznek az utolsó szavaim, ha még előbb el nem ér a kés általi vég:

— Majd beohtanak még téged! — és vigyorgtam rajta, egyen meg a fene, te, halállény!

— Hogy merészelsz?! — süvöltötte elsápadva, pedig már akkor is olysaforma fertálya volt hátul, akár egy kancafar, és azt is megjegyeztem magamnak, hogyha lehajol, belülről, a két combja közt jobbról meg balról is olyan csatornaféle formálódik, amely kifejezetten oda irányul: afféle emlék lehet ez a szervezet fölszínén, atavisztikus maradvány, amikor még mindent ebből az irányból intéztek el, csak úgy, futólagosan. Nagyot fejlődött azóta a testkultúra! De mit herélt az orgonánakon olyannyira lehajolva, hogy a hasát is látnom kellett a lába közöttén keresztül . . .

Hát ezek az idők voltak azok a túrhetőnek nevezhető az egykori Ülnök Mama közelében. Azután lettek fehér orgonák meg dupla szirmúak, és ezek is mindenféleképp árnyalódtak, akár az én homlokom színe — csak utóbb kezdtem fölfigyelni arra, hogy a kobakom szélvédője, ott, a hajam alatt, mintha kezdene zsugorodni meg ráncosodni, és a szemem villanása is tompább, bárgyúbb lett, már nem is villanás volt, cigányosan hamis vagy gyűlölködő, hanem pusztán üres, fakuló nézés, bámulás, tisztára olyan irányba fejlődő, mint a kék szemű disznóké, már csupán az hiányzott, hogy az állam is leessen, és csak vonszolja a fejemen a lelógó alsó állkapcsomat — istenem, ha ez így megy tovább, legalábbis bányarém leszek — kaptam észbe, egykettőre kialakul bennem a megmalacozni vágyó entellektüel!

Csak az soha! Méghogy entellektüel! Én? Mi vagyok én? Lófasz? Balfasz?

És hamarosan eljön majd az a reggel, amikor az orromba nyomkodott malacdrótokkal ébredek, hogy többé semmibe se üthessem bele egészen illetéktelenül . . . Láttam már, hogyan szokták kifelé csavarni a malacdrótozó fogón azt a fülescsavart, hogy a drótkapocs minél mélyebben megüljön az orrcsontban. Nagy, rőfögő hajnal! Terád ébredek én hamarosan . . . A vetélt pokláddal takarózom, és virrasztásomért béremet várom: bizonytalan életvitelem koronáját!

Sokkal megfelelőbbnek találtam volna ennél valami konyhai háttér-szolgálatot, de nem az akkori Ülnök Mama közelében: ha lehajol, hátulról, a két combja között, magasan, látom a jelzett csatornát, épp úgy, mintha egy almából kivésték volna a féreg magházba torkolló járatát. S hogy ezért drótoztatnám meg az orromat?

Malacá válás vagy malacozás: mily válaszút várt rám! Konyhamalac vagy konyhai értelmiségi, éttermi entellektüel vagy konyharém, ennél több már a Zsák utcába sem fért volna bele, nosza, bólogatok is rá szaporán, igyekszem kibandukolni, kidöcögni a hintalovon a veszélyesnek tűnő zónából, amíg csak nem hallom megint:

— Lajcsi!!!

Hanem ez most a szétvert pófájú, és zuhantában vijjog nekem, mi-

előtt elterülne a begyűjtött mákhéj rakásán. Akárcsak az a másik, a madár, a Dundee (Mich.)-beli, azzal a különbséggel, hogy az alighanem egészen másvalakinek a nevét kiáltja, ha összevetjük emezzel; annak még nincs szétverve a pófája:

— Matthew!

És ennek az utóbbi kiáltásnak a vége, az a fütty- vagy süvítésszerű *juuuuu!* itt húz el a fülem mellett, akár a levegőben egy célpontját kereső, kocsmai söröskorsó, amit az emlékezés mégiscsak másnak szánhatott, nem érdemeltem én ezt vagy nem voltam rá méltó?

— Ostoba ötletek! — vallaná a pléhboy, szinte csörtögve kászálódva ki a borbélyszékből: nem is csoda, amikor oly vékony, mintha papírból vágták volna ki, szinte már kapkodva, és végigcsorgatták volna valami színekkkel, ami az öltözete. Ez a lap most a másik, a tükör lapja felé hajlik, és végigsimít állán, majd fölnevet a kis, fekete szőrös szájával.

Ezt a nevetést már egyszer hallottam valahol. Ez a magába fordult ember sohasem nevetett még föl eddig, csupán most, hogy meglátta a tulajdon képmását, és most is úgy, mintha ráismert volna valakire, rég látott emberre: hamar elő a képet a csizmaszárból!

Hamar elő a képemet, vagy másnak a fényképét, azért, akinek a térde oly csúnyán le volt verve, és mégis mosolygott, mintha máris látta valakit a fényképről, nem csupán a fényképezőgépet, amely mint valami teodolit vizsgálja a három fekete lábáról, esetleg már meg is futamodott előle, és ezen kacag most, vagyis akkor, mert az nem igaz, hogy még most is... Mindörökre?

Az egy kissé hosszabb táv nekünk, malacozóknak, pléhboyoknak, méhészeknek, ülnököknek, álnokoknak, akik tükörlappal legyeznénk a hiúságunkat. Csak csínján a mi jelenségünkkel! A megfoghatatlannál sokkalta veszélyesebb és fullánkösabb dolog az alig megfogható, állapított meg egyik levelében Szabó Miklós.

(Folytatjuk)